

Sygn. akt II UK 383/18

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku M. Ł. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą
Firma Ogólnobudowlana M. w B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.

z udziałem zainteresowanych: K. W., J. M. i W. K.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 5 grudnia 2019 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 22 czerwca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 czerwca 2018 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...), w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W., z udziałem zainteresowanych – K. W., J. M. i W. K., o podleganie ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek, oddalił apelację skarżącego M. Ł., prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Firma Ogólnobudowlana M. w B. (płatnik), od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 13 lipca października 2016 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 16 lutego 2015 r., stwierdzającej, że zainteresowani, jako zleceniobiorcy zatrudniani przez płatnika składek, w okresach wskazanych w decyzji, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, z określoną podstawą wymiaru składek. Według

Sądów, płatnik zawarł z zainteresowanymi klasyczne umowy o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu. Wykonywali oni prace powtarzalne, nieskomplikowane, zwyczajowe w branży budowlanej. Sąd drugiej instancji podkreślił, że art. 86 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm., dalej „ustawa systemowa”) upoważnia ZUS do kontroli wykonywania zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń przez płatników składek, co obejmuje m.in. kwestie związane ze zgłoszeniem do ubezpieczenia. Oznacza to przyznanie organowi rentowemu kompetencji do badania umów cywilnoprawnych zawartych przez płatnika składek, w tym ich zakwestionowania w aspekcie ustalania stosunku ubezpieczenia.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik płatnika, zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 750 k.c. przez przyjęcie, że umowy były nienazwanymi umowami o świadczenie usług, a nie umowami o dzieło, art. 627 w związku z art. 628 § 1 k.c. przez przyjęcie, że sposób wykonywania dzieła, opisany w umowach i ustaleniach stron dyskwalifikuje zawarte przez strony umowy, jako umowy o dzieło, oraz przez przyjęcie, że w chwili zawierania umów o dzieło strony nie oznaczyły dzieła, nie określając rezultatu, który musi zostać osiągnięty, art. 83 ust. 1 pkt. 1 i 3 w związku z art. 86 ust. 1 oraz ust. 2 pkt. 1 i 2, w związku z art. 68 ust. 1 pkt. 1 ustawy systemowej, polegające na uznaniu, że powyższe przepisy uprawniają organ rentowy do przeprowadzania prawnej kwalifikacji umów zawieranych przez podmioty trzecie z punktu widzenia ustawy systemowej, art. 7 w związku z art. 87 Konstytucji RP, przez przyjęcie, że norma zawarta w art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 oraz w art. 86 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1 i 2 i art. 68 ust. 1 pkt 1a ustawy systemowej, w braku wyraźnej delegacji w ich treści, nadaje ZUS kompetencje do kwalifikowania umów zawartych przez podmioty trzecie, art. 1, art. 2 § 1 w związku z art. 189 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że prawna kwalifikacja umów, sprowadzająca się do ustalenia istnienia stosunku cywilno-prawnego może odbywać się w postępowaniu administracyjno - prawnym z pominięciem cywilno - prawnego toku postępowania.

Pełnomocnik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi w innym

składzie, a w przypadku stwierdzenia podstaw - o uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego w W. i przekazanie sprawy do rozpoznania temu sądowi w zmienionym składzie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Pełnomocnik płatnika odwołując się do zarzutów i argumentów podstawy kasacyjnej wskazał, że uzasadniają wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, z uwagi na istnienie istotnego zagadnienia prawnego prowadzącego się do ustalenia czy organ rentowy, w świetle braku wyraźnego umocowania w art. 83 ust. 1 pkt. 1 i 3, oraz art. 86 ust. 1, oraz ust. 2 pkt. 1 i 2 i art. 68 ust. 1 pkt. 1a ustawy systemowej, przy uwzględnieniu art. 7 i art. 87 Konstytucji, jest upoważniony do orzekania o istnieniu określonego stosunku cywilno - prawnego leżącego u podstawy stosunku ubezpieczenia społecznego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej jako bezzasadnej, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest uzasadniony. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne

(por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Zagadnienie przedstawione w skardze kasacyjnej nie wymaga rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, gdyż zostało ono już rozstrzygnięte w orzecznictwie. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22 listopada 2018 r., II UK 479/17, wydanym w sprawie między tymi samymi stronami (odwołującym się płatnikiem składek i organem rentowym), w tożsamym stanie faktycznym, „art. 189¹ k.p.c. odnosi się do organu podatkowego a nie do ZUS. Wprowadzając tę regulację prawodawca nie objął nią organu rentowego (ZUS). Art. 31 ustawy systemowej nie wymienia wśród stosowanych odpowiednio przepisów Ordynacji podatkowej art. 199a. Potwierdza to, że nie ma trybu sądowego, takiego jak w art. 189¹ k.p.c. w odniesieniu do decyzji ZUS. Procedura taka musiałaby być wyraźnie wskazana przez ustawodawcę, bo ustalenie stosunku prawnego lub prawa w rozumieniu art. 189 k.p.c. dotyczy stosunku cywilnoprawnego, a takim nie jest stosunek ubezpieczenia społecznego (ma charakter publicznoprawny). ZUS nie jest stroną stosunku cywilnoprawnego (umowy o dzieło czy umowy zlecenia). Nie chodzi więc o interes prawny w sprawie cywilnej (art. 189 k.p.c.) lecz o realizację ustawy o systemie ubezpieczeń

społecznych, w której pozwany ma samodzielną podstawę do wydawania decyzji – art. 83. Warunkiem wydania spornej decyzji nie było uprzednie wystąpienie przez pozwanego organ rentowy z powództwem na podstawie art. 189¹ k.p.c. (ani na podstawie art. 189 k.p.c.). Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są sprawami cywilnymi tylko w ujęciu formalnym (art. 1 i art. 2 k.p.c.), a nie materialnym. Nie ma też sprawy cywilnej bez uprzedniego wydania decyzji przez ZUS – art. 477⁹ k.p.c. (wyjątek, gdy odwołanie wniesiono w związku z niewydaniem decyzji jedynie to potwierdza – art. 477¹⁴ § 3 k.p.c.). Przeszkodą do wydania decyzji nie były art. 7 i 87 ustawy zasadniczej. Pozwany ma samodzielne prawo do kontroli tytułu ubezpieczenia i podstawy wymiaru składek, nie tylko na podstawie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych a także na podstawie art. 58 k.c.”

Należy także przypomnieć, za wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 listopada 2017 r., P 9/15 (OTK-A 2017 r., poz. 78), że art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 41 ust. 12 i 13, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c i art. 86 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej, w zakresie, w jakim stanowi podstawę ustalania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych innej - niż wynikająca z umowy o pracę - wysokości podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe, jest zgodny z art. 2 w związku z art. 84 i art. 217 oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał potwierdził w uzasadnieniu wyroku, że umowa o pracę jest czynnością prawną, dla oceny ważności której - w sferze prawa ubezpieczeń społecznych - Sąd Najwyższy dopuszcza, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego słusznie, stosowanie art. 58 k.c. Zastosowanie tego przepisu pozwala rozstrzygnąć kwestię wstępną, mającą zasadnicze znaczenie dla oceny prawidłowości wymiaru składki. Wcześniej orzecznictwo Sądu Najwyższego potwierdzało taką wykładnię i stosowanie prawa, pozwalające pozwanemu na kontrolę i weryfikowanie podstaw (tytułów) ubezpieczenia. Tym samym pełnomocnik płatnika nie przedstawił istotnego zagadnienia prawnego. Zagadnienie takie nie zostało sformułowane i odpowiednio opracowane, natomiast zawarta we wniosku kwestia „ustalenia” nie wykracza poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa.

Tym się kierując, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

at